„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 137. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 11. СЕПТЕМБРА 1891. ГОДИНА XXVI.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

КО ИХ НЕ ПОЗНАЈЕ СКУПО БИ ИХ ПЛАТИО.

Камелеонска (гуштер, који мења боју по вољи) нарав најновијег дворског органа Њег. Светости српског патријарха Георгија Бранковића „Браника“ показала се опет у најпотпунијој светлости у његовим уводним чланцима: „састанак сабора“ (бр. 104.) и „скупштина „Матице српске“ и реформа њезинога устава“ (бр. 105.). Стари Анте Старчевић, тај вајни Србин, који не само да неће да буде Србин већ пљује на властито своје гњездо, загрмио је неком приликом „Славосрбима“ (врло мудар, његовом мудрошћу створени израз!) да је цео њихов рад удешен: „за опсенити (залудити) простоту“ (а тиме је тај „велики“ хрватски (!) патриота мислио хрватски народ у његовој огромној већини т. ј. хрватске ратаре, занатлије итд.). И није рђав тај израз сам по себи, јер у Хрватству имаде врло много простоте а на челу јој је сам Анте Старчевић — — није рђав у толико, што се даде у врло много прилика изврсно применути. Тако н. пр. цео рад поштованих (?) наших „Браниковаца“ не можемо боље квалификовати ван да употребимо израз „старог“ — т. ј. њихов рад је просто удешен тако: „да опсени простоту“; само што је српска „простота“ мало друкчије петље од хрватске „простоте“.

Еле, поштованом (?) дворском органу Њег. Светости — чини се — да је нова хаљина мало тесна, па се онако тек у прво време (?) не осећа баш најповољније и чисто би желио, да малчице свуче патријаршеску ливреју (службена хаљина патријаршеске служинчади), па да се опет мало поигра „народњака“. И у тој жељи родио се „смешан миш“ — чланак: „састанак сабора.“

Поштовани „Браник“ — ту канда се малчице раскуражио — пита сиромах: „кад ће се састати сабор?“ А кога то пита „Браник?“ Зар нас? Ми смо већ јасно и гласно рекли: да ми то не знамо, па због тог што то не знамо, били смо тако слободни и очитали смо „св. оцу“ Георгију приличну буквицу. Пита ли можда „Браник“ ону „рају“, којој је он „евангелије?“ А откуд би она то знала? — — јер да она ишта знаде, заиста, „Браник“ не би могао ни по часа излазити, а камо ли што излази већ — чини нам се — 8 година!

„Браник“ врло добро зна, да има у целом Српству само један човек, који на то питање одговорити може, а то је његов најновији (?) патрон — Георгије Бранковић. Па зашто пискара, зашто не пита њега? Је ли то лепо од њега да он свога „моћног“ господара тако очито (!) игнорује?

Али да, „Spiegelberg wir kennen dir!“ — а шта би „простота?“, „Браник“ вели: „кад је садањи патријарх дошао на своје узвишено место, сви смо ми (који смо то сви?) радосно поздравили тај тренутак (а зашто онда не гласасте за њега?), јер смо се **тврдо** надали (види ти њега!), да ће наше ствари **на боље** окренути“ — — па онда наставља: „било би трагично по наш (ђаво је ваш!) народ, ако и овом **згодном** приликом не би могао свој народно-црквени живот (зар само то? а политички?) осигурати. „Браник“ напомиње даље, како је пре „сметала државна власт и црквени поглавица с којим се није дало радити, па да сад државна власт не смета и црквени је поглавица **с којим би се дало радити,** па ипак — ништа! „Браник“ мисли: „да гвожђе треба ковати док је вруће!“

Сад, по Богу брате, ако ти овде памет не стане, онда ти неће никад стати! Државна власт не смета, црквени поглавица хоће да ради — — па ко је онда крив да сабора нема — те нема?! Биће сигурно, да се расрдила вила Краљевића Марка па никако не да ни влади, ни јадном Георгију да раде! — — није ли то смешно? — — Ви, господо, спадате у какав циркус међу буфоне, а не међу озбиљне људе! Срамите се, господо, да незнате вашу голотињу да покријете ни парчетом какве — крпе! Јесте ли ви способни да опсените простоту? Та простота, коју ви „опсенити (преварити)“ можете, то је заиста простота!

Верујемо, да је вама сада „згодно“ време да постигнете ваше смерове — — јер надамо се у Бога, да патријарх, раван Георгију Бранковићу, никад више неће да заседне на престо Арсенија Чарнојевића! Па и ако не буде можда много бољи, али ће бити Србин, који се неће срамити казати да је Србин и који ће разумети, да је Србину задана реч **света!**

У мишију рупу дакле с вама, ви лицемери, откуд сте се извукли кад није било више опасности — да трујете дивни нам народ српски! У мрак с вама, откуд сте и изникли, ви, вајни синови мукотрпног народа српског!!

* * *

Други делија „браниковачки“, неки „др. С—ћ Омладински“ размахао се пером као оно Јозуа трубом пред зидинама старобиблијске вароши Јерихона — — он ударио у сва звона, да проповеда, како смо ми безобразни, те називамо „натражњачким“ најновији предлог управног и књижевног одбора „Матице Српске“. Он зове братију у помоћ, да спасе „Матицу“ од поплаве радикалске, он јауче, да ће „доћи тешке и зле последице, ако се **невеште, неискусне руке и лаковерне главе** докопају неке **улоге вођења,** па са њихова незнања, неискуства, неразборитости и занесености ствари матичине окрену (а бајаги **морале би окренути!**) **тумбе и у пропаст!**“ Ако ово није безобразлук, онда ми не знамо шта је безобразлук! Где је тај делија научио ту мудрост? Можда на подсекретарском месту народних фондова у Ср. Карловцима? Не зна ли тај делија, да међу радикалима има људи, који су на јавном пољу делали, док је он још гаћице носио? Не зна ли он, да у пети једног радикала имаде више родољубља него у целој његовој странци? Шта је учинио тај делија за Српство, да се он усуђује другима давати оваке лекције? Па још на сва уста позива тај делија против нас у помоћ и државну власт, која ће, бајаги, учинити са „Матицом Српском“ што је учинила и са „Словачком Матицом“, ако се у „Матици“ дочепа власти Петар место Павла!

У „Матици Српској“ не би смело бити странчарења; то није политичко, то је књижевно друштво. А ко уноси у то друштво странчарење: ви или ми? Па кад би ми хтели, ми би вас већ давно наље истиснули. Ви видите, да сте на политичком пољу обрали бостан, па сад хоћете да си осигурате ваше позиције у „Матици“ па да накупите новаца за ваше књижевне (!) радове колико више будете могли и да са стипендијама „Матице“ трујете омладину. Па зар ви збиља мислите, да ћете се спасти, ако ваши мајстори буду изабрани за разне часнике матичине на 6 година? Врло сте смешни, ако то мислите! Тешите се само! Кад дође време видећете, колико ће вам помоћи и та ваша најновија мајсторија!

Ко вас не познаје, скупо би вас платио, — али ми вас и сувише добро познајемо! **Јован.**

Поглед по свету.

— У „Пестер Лојду“ бр. 248. наишли смо на један допис из Београда, који је за чудо безпристрастно написан, па ћемо тај допис овде у преводу да донесемо. Тај допис гласи:

„Сутра у недељу састаће се у Зајечару годишња велика скупштина радикалне партије, која ће очито да докаже солидарност у тој партији. Како сам могао дознати из сигурног извора, резолуције, које ће на том збору да се приме биће строго идентичне с политиком, коју је до сада влада и партија следовала. Главни одбор, који у првом реду рукује партијским стварима и којему је на челу министар-председник Пашић, поднеће скупштини извешће у ком се расправљају сва питања унутрашње и спољашње политике. Кажу ми, да се одликује коректним и умереним схваћањем околности онај део извешћа, који говори о спољашњој политици Да ће бити разлике мнења, па да ће некоји фрондери употребити ту прилику да на себе навуку општу поворност о томе нема сумње; али ти покушаји немају никакву важност. Огромна већина радикалне партије чврсто је одлучила, да којекаквим забадањима, која потичу са стране противника енергично на пут стане. У томе погледу сложни су сви одлучујући фактори у партаји. Може се дакле сигурно рачунати да ће ова партијска главна скупштина положај министарства оснажити. Оно што се је често у спољашњим листовима писало о неким размирицама између појединих чланова министарства Пашићева, то треба примати с резервом; сви ти гласови су проста комбинација. Највише се говори у том правцу о министру Вујићу — али врло тешко се може веровати, да министар, који се тек оженио, па се сада налази са својом супругом на путовању, неће имати пречега посла већ да се снађа са својим колегама и да пише изјаве о својој демисији (оставци). Исто тако нема никаква основа о оставци министра унутрашњих послова Јована

ЛИСТАК.

ЉУБАВНИ ДОГАЂАЈ.

НОВЕЛЕТА МАТИЛДЕ СЕРАО.

Фулвијо се поклони, примивши сладолед од Паоле, која га, је смешећи се била понудила и рече:

— Паола, ја вас волем!

— Мене несме нико волети — рече шапатом жена.

— А за што?

— Јер имам мужа — одговори мирно Паола.

Из очију Фулвијевих вирила је дубока страст. Пред њим стајаше Паола, са осмејком на лицу, непоказујући ни најмање раздражења. Не престано се смешила играјући се златним ланчићем. Фулвио разљућен баци кашику на тањир и дршћући од раздражености рече:

— Идите! Ви сте једно створење, које је заслужило, да га човек гони! Јест — ја ћу вас гонити!

Паола читаво сажаљевајући климне главом, као што већ то чини према патницима и отиде.

Друштво се скупило око гласовира, за којим је седио неки бледуњави, млади вештак, сваки час спреман, да прати песму неке у било обучене девојане, која је баш почела да пева неку бизетову романцу.

Већи део друштва, оканувши се сладоледа, слушаше песму. Паолин муж, пуштајући густе димове, мирно се љуљао на столици и весела лица посматраше лепи стас своје жене, која нуђаше цигарама мушке чланове друштва. У белој ручици држаше пуну кутију цигара. Фулвијо се разњежи.

— Опростите ми! — рече Паоли читаво молећи.

— Пријатељу, немам ја вама шта да опраштам — рече смешећки Паола.

— Ја сам тако бруталан, а ви тако добри! Хоћетели ме саслушати . . .

— Не, не. И пође.

— Ви још никад нисте ни за тренутак остали у мојој близини! — шапуташе Фулвијо молећи.

— Не могу остати, пријатељу! Господа хоће да пуше. Ено нема ми ни муж цигаре...

Паола се смешила и нудила цигарама.

— Пријатељу, ето вам се угасила цигара. Јел' по вољи ватре?

— Не бојте се — мумлаше Фулвијо — да ћу вам убити мужа? — И трудио се да се на ове речи на смеје.

— Угасила вам се цигара. . .

— Видићете, да ћу га убити.

Кроз отворен прозор долазаше тужни гласи мандолине. Сви ућуташе слуктећи. Звуци долазаше све ближе и ближе. Друштво појури кроз отворена врата на терасу, да изближе чује песму. Мала барка тоциљаше се по мирној површини морској.

— Једна романца у живој слици! — рече дугокоси вештак, прекинувши тишину.

— Љубавни дует! — викну неки младић, смејући се.

— Не бунимо их — рече тихо Паоло.

— Сретни људи! — мрмљаше Флувијо. . . Баш је чудна та љубав! — додаде с неким чврстим убеђењем.

— Лепо откриће, богами! — викну весело Паолин муж.

— Ви треба да се ожените! — рече виртуоз.

Флувијо погледа на Паолу и мужа јој: јест, треба се женити.

— Ви треба да се ожените — понови и Паола тихо.

— Треба да умрем! — шапну Флувијо као одговарајући.

Друштво опет уђе унутра; гласовир опет забруји а девојана у белом оделу поче певати неку песму.

— Дајте ми лепезу — рече Флувију Паола, који сам стојаше на тераси.

— Недам, ако ме не саслушате! — рече Флувијо, притиснувши лепезу устима.

— Дајте ми је натраг! — понови Паола чврстим али ипак нежним гласом.

— Саслушајте ме! Кунем вам се, ствар је врло озбиљна. . .

— Вратите ми лепезу!

— Сассушајте ме! — мољаше је Флувијо опет. Глас му је тако болно јечао, да је Паола морала остати.

Из дворане долазаше звуци песме.

— Морам говорити с вами; о озбиљној ћу ствари говорити. Молим вас Паола, не прекидајте ме. Имам врло много да вам кажем. Будите стрпљиви, молим вас! Ја патим, ви не, знам за цело; али ви умете жалити човека Што ћу да кажем, то смете само ви чути. Ја остајем на тераси; затворите врата, па ће мислити, да сам отишао. Молим вас, затворите. Муж ће вам мирно остати да спава. Ја свакако морам с вами говорити. Ја ћу овде остати, док он не заспи — а ви ћете изаћи на терасу.

— Нећу!

— Паола! ја сам полумртвац. Тамо певају, смеју се, а овде један умире.

— Нећу изаћи, понови одлучно Паола.

— Преклињем вас!

— Нећу.

— Онда ћу се убити!

Паола га погледи.

— Јест, Паола, ја ћу се убити, ако не изађете. Ви сте хришћанка. Нећете допустити да један човек погине!

— Изаћи ћу! рече тихо Паола и нестаде је.

* * *

И изашла је. Било је доцкан ноћу; изнад напуљског залива хиљадама звезда сијаше. Дубока тишина владаше на све стране, када се на доксату отворише врата и једна бела прилика полагано изађе.

— Хвала!

— Ми смо у великој опасности! одговори Паола мирно.

Ђаје, коме се пришива — Бог зна који пут већ — неки антагонизам с министром спољашњих послова Ђорђевићем и ако се зна, да су та два министра од дуго година већ не само политички већ и лични пријатељи. Разуме се само по себи да у једном министарском збору не могу увек сви и у сваком питању бити једног мнења, па се не може никако да разуме, зашто баш у српском министарском збору неби смело бити различитих мнења и зашто би одатле одмах морале настати министарске кризе.“

— „Kreuzzeitung“ орган немачких конзервативаца доноси јадиковку о стању Немаца у Русији. Тај лист навађа, да у Петрограду живе до 40.000 а у Москви до 20.000 Немаца, па ипак руска влада не дозвољава, да у овим варошима буде макар једна школа с немачким наставним језиком, јер је све досадање затворила односно одредила, да наставни језик мора бити руски. „Kreuzzeitung“ наставља: „и тако је нашој деци узета могућност, да се васпитају онако, како треба, да могу у својој отаџбини (Немачкој) напредовати. Руска држава нема никаква стварна интереса, да тако ради — она нас само шиканира (!).“ Чудни ли су ти Немци! А шта они раде са Словенима, где они имају превласт?! Колико је требало борити се, да се за преко 200.000 Чеха у Бечу створи једна чешка основна школа! А шта се ради у Познању (у пруској Пољској)? Па онда још и то: Немци у Русији мисле и кад су тамо, непрестано на своју отаџбину Немачку. Па за што нису остали тамо? Ко их је терао, да дођу у Русију? Тамо би хтели да се богате и још да се ради њих мењају државне установе!

— Ствари у Кини добијају све опаснији вид Долазе гласови, да се у долини реке Јанчекијанга спрема формални устанак па да је сила божја оружја и динамита заплењено у Шангају и Чинкијангу, а пошто су кинеске власти са свим неспособне да поврате ред, то је више него извесно, да ће доћи до судара између европских власти и царства кинеског. И ако није истинита вест, коју је донео паришки „Memorial Diplomatique“, да је Енглеска намерна владама учинити предлог, да заједнички објаве рат Кини, али је ипак истина, да су Енглеска и Француска кинеским посланицима у Лондону и Паризу предали ноте, у којима се врло енергично захтева, да се кинеска влада живље постара за сигурност тамо насељених Јевропљана. Да наши штовани читаоци могу боље разумети о чему се ради, доносимо овде у преводу један проглас, који је ових дана био прилепљен на ћошковима кинеске вароши Вуху. Тај проглас гласи (у изводу):

„Отаџбина је издана и народ уништен! Људско биче погажено је у прашину! Тако стоје ствари, па ћемо да констатујемо ово: Вуху је лука у којој странци у великом броју живе. Ови оштећују народ таким начином, да се то неда пером описати. Доводе жене из другух места, да нам децу краду, па онда тој деци иско пају очи, изрежу црева срце и бубреге. Али њихови греси превршили су сваку меру и освета божја наступа. 3. о. м. дошле су таке две отимачице деце у Хонан и украдоше једно дете. Очеви и матере, којима су тако деца украдена, пођоше у римо-католичку цркву да своју децу потраже и тамо видеше више лешина и осушених костују малене деце, а видели су и четир ћелије под земљом. Ово откриће побудило је велику сумњу, па људи почели да истражују. Варвари (Мисли Јевропљане. Прим. ур.) препадоше се па подмитише подмандарина Жаја са 40 тајела (Кинески новац. Пр. уредн.) и тај је онда послао 40 војника да чувају цркву. Оне, који хтедоше унутра нападоше мачем. Па дакле, ви, многобројни становници Вуху-а сакупите се двадесетог дана и порушите римо-католичку и протестантску цркву и уништите цео њихов иметак! Протерајте све ове варварске крадљивце и онда тек моћи ћемо да сретно живимо! Ако само један од њих остане, никад нећемо да постигнемо царство среће. Само римокатоличка црква мора да се поруши, али не дирајте у царинарницу. Ако се такнете царинарнице, нећете избећи законитој казни. Премислите то!“

— Из Southamptona дошао је глас, да је тамо стигао енглески пароброд „Moselle“ и да је довезао сребра у плочама у вредности од 145.000 лира штерлина (више од 1,450.000 фор.). Ово сребро је државно власништво чиленске републике а присвојио га бивши председник републике Чиле Балмаћеда у нади да ће моћи лепо да живе у туђини, кад буде морао да отиде из отаџбине. Но преварио се; лондонски суд дао је то сребро заплепити услед замолбе нове републиканске владе, па ће оно бити сачувано у подруму енглеске банке док суд коначно не одлучи. (По најновијим вестима убио се Белмаћеда 7. (19.) септембра у Сантјагу у арђентинском посланству, пошто није никако могао да побегне.)

— И у Мароку (Африци) нешто ври. Чете цара мароканскога поселе су Tuat, па је сва прилика да ће доћи до сукобе код градње трансахарске жељезнице. Ако би житељи Tuata и Gurare сметали градњи, мораће Француска употребити своју оружану силу.

IV. скупштина радикалне странке

држана у Зајечару 8. септембра 1891. год

(Од нашег нарочитог извештача.)

I.

Преко две хиљаде изасланика радикалних одбора из свију крајева Србије, састало се 8. септембра у Зајечару, да учине помен својим друговима и начелним пријатељима, који погинуше од тиранске руке, што су живо протестовали против насиља власника из 1883. год.; састали се да баце критички поглед на годишњи рад радикалне владе и да се договоре о будућем раду, којег се има држати радикална странка и влада.

8. септембар освануо је у Зајечару врло весео; по улицама виђали су се рано разне групе изасланика, који се пре званичног рада хтедоше састати са својим друговима и пријатељима; изасланика је дошло и пре два дана, али већи део дође на сам дан збора.

Сви изасланици као и многи грађани дођоше у 8 сати у цркву на службу божију; мала црква зајечарска никад није видела толико побожног света; већи део морао је одстојати службу у порти око цркве.

После свечане службе божије кренуо се цео народ на Краљевицу, на гробље изгинулих родољуба из 1883. год. На подножју Краљевице на гробовима стрељаних беше подигнута повећа пирамида обвијена црним велом и црном заставом на врху. С једне стране стојаше натпис:

Гину храбри, ал им спомен неће,
Већ на гробљу нићи ће им цвеће,
За далеко неко покољење.

С противне стране стојало је:

Благо оном ко до вјека живи,
Имао се рашта и родити!

С треће и четврте стране била су имена стрељаних родољуба. С једне стране пирамиде заградио је приређивачки одбор привремено гробове стрељаних. Гробови стрељаних, који су један поред другог починули, обележени су привременим крстом и натписом имена стрељаних.

Стрељани родољуби леже у овом реду: 1. Миленко Првуловић из Кривог Вира. 2. Милија Петровић из Бољевца. 3. Живко Никодијевић из Бољевца. 4. Љуба Дидић из Алексиначке Бање. 5. Риста Ђусић из Мерћенати округ књажевачки. 6. Петар Милошевић из Малог Извора окр. књаж. 7. Владимир Зебић из Лознице. 8. Маринко Ивковић из Бољевца. 9. Миленко Николић из Планинице 10. Милан Гојковић из Јабланице 11. Живан Никодијевић из Јабланице. 12. Мика Ђилкић из Алексинца. 13. Коста Јанковић из Алексинца. 14. Коле Књежевић и 15. Лаза Јовановић оба из Алексинца, стрељани су у Алексинцу. 16. Милисав Стевић из Кривог Вира. 17. Љуба Божиновић из Књажевца. 18. Станоје Динић из Мучибабе, округа књажевачког. 19. Гавра Аничић из Књажевца. 20. Серафин Неготинац из Крушевца.

На гробовима изгинулих родољуба одржан је свечан парастос, на којем су чинодејствовали пријатељи покојника, свештеници и народни посланици: прота Милан Ђурић, поп Марко Бранковић, поп Таса Капетан Спасић, поп Андра Љубичић. На парастосу беху министри: Никола Пашић, Гига Гершић, Андра Николић, сви изасланици, мноштво народа из места и околине и родбина стрељаних родољуба.

После парастоса поп Марко Бранковић одао је у кратком, одушевљеном говору пошту стрељаним родољубима; поп Марко рече у главном: „Као што је спаситељ човечанства погинуо за слободу народа, тако су и ови родољуби изгинули за слободу народа; као што се Спаситељу клањају на његовом пожртвовању, тако се и ми дивимо родољубљу овде стрељаних. Црква вели: Благо онима, који умиру; а ми можемо рећи: Благо онима, који умиру за отаџбину. Кад је покваренost обухватила и највише кругове, црква била у основи уздрмана, када је странац у својим рукама држао тако рећи целу земљу, када је цео државни живот ударио клизавим и трулим путем, када је сила тираније на све стране беснила, тада се ови родољуби усудише да подигну свој одлучни глас против неправде и насиља, не жалећи у тој борби ни свога живота; за то нека је слава изгинулима, а смрт тиранима свију народа! Као што су српски свештеници увек први били у одбрани правде и слободе народа, тако је и овде прво пала крв српског свештеника у одбрану слободе народа. Ми дођосмо послани из свију крајева Србије, да захвалимо најбољим синовима њеним, да прелијемо гробове њихове сузама братске љубави, да се окрепимо на гробовима њиховим у дужности и љубави према отаџбини. Живот је њихов душман уништио, али ће слава њихова допрети до последњих поколења наших. Ми ћемо се заверити, да љубимо народ као ви, да се жртвујемо за њега као ви; ваши гробови не умеју да причају муке ваше, ви не можете, да нас загрлите, као што сте некад грлили своје и слободу народну. Ми се сакупismo, да се челичимо у раду, који је отаџбини сад најпотребнији; сузе наше залечиће тешке ране, које су вам душмани задали. И данас чујемо пушку, која вам зададе смрт, али чујемо и глас вашег родољубља, који вели: Овако се љуби народ свој. Другови ваши, метнули смо мелем на ране наше драге отаџбине, па сада дођосмо, да видимо траву на гробовима вашим, из које ниче слобода за све нас. Отаџбина наша сад је слободна, тиранија уништена, туђинштина изагната. Растанак с вама тежак је; опростите што не умемо речима да вам захвалимо на вашем пожртвовању. Метнимо руке на срце, дигнимо очи к небу и молимо од Бога љубав и слогу српских синова у заједничком раду за отаџбину, која још треба рада. Ви мирно почивајте, јер сте свој народ поверили вашим друговима, који ће искрено радити у служби за народ, да могу смело пред вас изаћи. Србија вам у наше име захваљује и из дубине своје душе кличе: Вечнаја памјат!“

Овај говор попа Марка сваком је натерао суву на око; сви као из једног грла повикаше: слава им. После говора преливени и окађени су гробови погинулих родољуба. Председник министарства Никола Пашић обишао је гробове појединих родољуба и руковао се са породицом изгинулих. Од породица изгинулих беху ту: отац, жена и син Серафима Неготинца; сестра Љубе Божиновића; деца и жена Вл. Зебића; жена и деца Љ. Дидића; кћи попа Маринка; брат и жена Живка Никодијевића; брат Живана Никодијевића; синови Аничићеви.

После парастоса раздато је кољиво, послужени су присутни ракијом и колачем, а за тим одоше на збор.

IV. Скупштина радикалне странке послала је Његовом Величанству краљу српском овај телеграм:

„Краљевском намеснику г. Јовану Ристићу.

Годишњи главни скуп народне радикалне странке одушевљен осећајима поданичке оданости према престолу омиљеног краља Њ. В. Александра I. моли краљевско намесништво да изволе бити тумач његових осећаја.

Главни годишњи скуп изјављује у исто време кр. намесништву своје дубоко поштовање и своју захвалност на његовом старању да се у Србији учврсти слободна парламентарна владавина организована на темељу државног устава.

Живео краљ Александар I. — живело краљевско намесништво. Председник скупа Никола П. Пашић.“

— Знам.

Не рече више ништа. Када Паола изрече оне кобне речи „изаћи ћу“, Фулвија свог обузе страст. Мислио је полудиће. Чекајући напољу на Паолу већ је трипут поновио у себи, шта ће јој рећи. Мислио је угушиће се, тако је био раздражен. И Паоле још нема. Чекао је, чекао и опет чекао. Чуо је како гости одлазе, како се врата отварају и затварају, разговор слугу; чуо је како се Паола и муж разговарају, али није ништа разумео. Затим се све смири. Погасише лампе и лустре; дубока, страшна тишина владаше око њега. Фулвијо дрхташе од узбуђења и нестрпљења; није се смео да помакне, него стајаше укочено на једном месту. И Паоле још никако нема. Колико је већ часова прошло одкад чека овде под ведрим небом? Ова је ноћ вечност. Почео је да очајава, да Паола неће доћи. А кад се Паола напослетку појави, није умео да јој све каже, зашто је звао, зашто је чекао... Свему је крај! — нема другог излаза, него да скочи у море.

— Шта ће те, пријатељу, да ми кажете!

— Да вас волем неизмерно — до смрти!

— Ништа више? Па то сте ми већ више пута рекли. И Паола пође натраг.

— Паола, волем вас! Паола волем вас! Волем те!

— Пријатељу, муж ми је у суседној соби, спава. Ако јаче узговорите, пробудиће се, доће овамо — и ми ћемо умрети!

— Па то је оно, што хоћу! рече Фулвијо угушеним гласом.

— Умрла би за вас, да вас волем. Али вас не волем?

— Па што се онда излажете опасности?

— Из сажалења.

— Друго ништа не осећате према мени?

— Пријатељство и — сажалење.

Фулвијо коракну натраг. У дубокој тишини чуло се само промукло крчање његових груди.

— Сирома Фулвијо — уздахну Паола.

— Забрањујем вам, да ме сажаљевате! Ја вас волем и тражим да ме волете — то је оно што сам хтео рећи.

— Али ја вас не могу волети!

— Али треба да ме волете! Имам права, да тражим, да ме волете. Или ви мислите, да је живот једног мушког макар што? Мислите ли да је то ништа, проћи поред мушког и једним погледом украсти му све? Мислите ли, да једна женска некажњено може погледати кога нежно; смејати се слатко и говорити медено, као што ви гледате, смејете се и говорите? Проклет да је смеј, проклети погледи!..

Фулвијо стајаше поред Паоле и није приметио сузе, које јој трепташе у очима.

—... Јер — ја сам био сретан. Уживао сам младост, веселост моје домовине и плаво, сунцем озарено небо. Живио сам без бриге, пријатељи су ме волели, имао сам свега. Био сам себичан, али миран себичњак; пуштао сам да ме волу, а нисам тражио љубави. Бејах сретан и весео као Јупитер!

— Дао вам бог натраг срећу и веселост — шапташе тихо Паола.

— Бог! Ја никад не молим бога!

— Ја га увек молим — да вас усрећи.

— Женско ласкање! Не хулите бога, као што мене хулите. Ви треба да ме волете. Ја куд и камо више волим, а да не би заслужио љубави. То би била богу вапијућа неправда. Оваких неправда нема и не може бити више на земљи. Огањ страсти јако пламти, спалиће ме. Ви ме морате волети. Ви ће те напустити мужа, кућу, матер, браћу, све што волете; све што сте волели, па ћете самном поћи. Отићи ћемо далеко одавде. Бићемо сретни, врло сретни. Али имаћемо и несретних, рђавих часова, знаш, такав је живот! Страст је јача од нас. Молимте Паола, бегајмо!

— Пријатељу, ви сте луд! — рече Паола наслонивши се на ограду доксата укочено гледајући у море.

— Не! Или ако се вама тако допада — нека буде. Луд сам. Али то не значи ништа. Факт је, да немогу живити без вас, да вас волем, да вас обожавам... Нико вас тако не воли, нико тако не жуди за вама као ја. Муж вам може топити драго камење и гвожђе жрнати... али ви сте жена... која осећа, види, воли и мрзи и која ће послушати речи душе и срца. Ви сте вашег мужа, али он не влада вама. Он је дивља животиња. Њега мрзим, као што вас волем. Синоћ сам га хтео пробости. Сутра ћу га убити, ако не пођете самном. Али ви ћете поћи. Дошли довде, па ћете и даље. Хајдете! — И ухвати Паолу за руку, да је одведе.

— Не!

— Хајдете, молим вас!...

— Не.

— Зашто?

— Јер вас не волим.

— Ох, Паола, Паола! Не говорите тако... — ту занеми.

— Шта да вам речем друго?

— Боље ћутите. Глас вам је мек и нежан, али мене доводи до очајања. Боље ћутите, молим вас!

Паола ћуташе. Фулвијо наслони главу на ограду и усиљаваше се да угуши јецање.

Паола саже главу и премишљаше; груди јој набрекоше, а лице јој гораше од узбуђења. Нека кола пројурише сокаком. До њих допре смех из кола. Паола подиже главу.

— Не плачите, Фулвијо.

— Не плачем већ — рече дрхћућим гласом.

— Будите јаки!

— Јак сам.

— Послушајте, шта ће вам рећи пријатељица. Ви ћете наскоро наћи лека вашој бољи.

— Никад!

— Ипак. Јесте ли ви, Флувијо, поштени?

— Јесам.

— Онда ћете ме заборавити. Страст је гадна. Ја сам удата, помислите. Одговор је сасвим обичан — али поштен! Док смо још девојке, мати каже: Онога човека, за кога пођете, волите. Ако га не можете волети, бар

Српско и словенско новинарство.

„Србобран“ доноси у 46. бр. под натписом: „Покрите се!“ овај чланак:

Наши противници, међу које, на жалост, спадају и блиска браћа Хрвати и Бугари, кад не могоше ништа да постигну погрдама и омаловажавањем Српства, латише се клевете. Клеветали нас и јавно и тајно. Опадали нас у туђини, мразили нас међу браћом, па мразили нас и у Русији. Дуже времена било је братско срце руско затворено за нас, а широм отворено за наше денунцијанте. Но вријеме је раскинуло застор лажи, открило истину и подијело правду.

Сунце се не да блатом замазати.

У новије вријеме почело је у братској Русији да превлађује правилно и праведно мишљење о Српству у опште. Осим руских листова и изјава појединих великана руских изашла је ово дана у Русији и једна књига, којом се одаје заслужено поштовање и правда оклеветаном народу српском. Књизи је натпис: „Долазак српскога краља и одношаји Србије са Русијом“. Садржај ове књиге у опште је врло важан, а нарочито она мјеста, гдје је ријеч о резултатима краљева похода у Русији. Саопштићемо само ове неколике појединости:

„Поход српског краља у Русији — по изричном тврђењу пишчевом — није обична посјета, него према добу, у које је пао, врло важан и један од најинтересантнијих догађаја у повјесници Словенства. Краљ Александар је владалац народа, који се издваја изнад свих југо-славенских народа. У борби за опстанак Словенства и православног свијета српски народ је био први и главни претеча руског народа. Нигдје словенска идеја није тако дубоко проникла масу народа, нити је игдје тако потпуно овладала срцем и душом свакога, као у Србији, која се вазда одушевљавала на неуморну, пуну самопрегоревања борбу. Писац то доказује најсјајнијим периодом српске повјеснице од половице XIII. до конца XIV. вијека, када је — по изричном његовом признању — „словенски запад био сломљен тевтонским (њемачким) насиљем, а развиће Русије придављено монголским (татарским) игом.“

За тим разлаже о тадањем политичком, књижевном и умјетном развитку српског народа. Дошав до битке косовске вели: Српски народ се показао велики у данима силе и моћи своје, али се показао још већи у доба своје пропасти. Народносни карактер његов тек се у то доба прекалио и израдио. То је народ са духом великана, али са тијелом, коме зла судбина није дала да израсте колико је могло и требало, него је било са свих страна придављено и растргнуто. Но дух народни ипак је остао недирнут и моћан; он је још боље ојачао и узвисио се. Ропство и гоњење развило је у Србима најживљу осјетљивост народносну и учврстило у њима преданост завјетима својих славних предака и вјеру у позив и задатак свој.

„Страдања, борбе и наде своје — вели писац — излио је српски народ у своје дивне народне пјесме, које се својим узвишено-моралним карактером одликују и над јелинским епосом, посвећеним истина у љепшем облику — наслади земаљској, а још више се узносе над тевтонским (њемачким) народним пјесмама, у којима се слави само грабеж на насиље. Српски епос истиче вјеру и правду као виши циљ, а највеће самоодрицање и пожртвовање у служби тих идејала сматра као неизоставну дужност. Српска пјесма је подигла себи у души народној невидљив споменик, под чијим је утицајем извршен прво унутрашњи, а за тим и спољни препорођај Српства“.

„Докле су се Грци, Бугари и Албанци коленоприклоно покорили завојевачу, па чак и помагали га, дотле Срби, под утицајем свога несавитљивог народног карактера, потпуне преданости предањима своје повјеснице и одушевљени народном пјесмом својом, једини од свих народа балканских пађоше у себи снаге и јунаштва за борбу са Турцима, пред којима стрепила је сва Европа. Па, и ако су Срби служили западном свијету као заклон, без којега би он мучно могао тако брзо одољети навали Ислама, Срби се опет не сливају са латинским народима, знајући, да они припадају другој, од њих различној раси“.

„У доба, када је пало царство српско, народ српски није знао, да му се на сјеверу дизао замјеник и осветник. Српски јунаци, који падоше на Косову, не чуше побједне (руске) усклике са Куликова поља. А када је доцније, као свијетао зрак у тамној ноћи, допрла до Срба вијест о великом (руском) народу, далеком али моћном, који се бори за исто дјело, онда су Срби добро појмили, да је вољом провиђења томе народу додјељено, да испуни ону историјску мисију, којој је дотле са пуно пожртвовања служио народ српски.... Као што српски народ није испуштао из руку заставу православља и Словенства онда, кад је он био једини носилац њезин, тако су га и послије биће Русије и вјера у њу одушевљавали на нова предузећа, храбрећи га, да трпљиво сноси увећана страдања“.

„Географски положај — продужује писац — и историјски карактер народни налажу Србима трудан, али славан задатак у дјелу мирнога и културнога развића словенског, а тако исто и у обрани словенскога и православнога свијета од грожљивих прохтјева његових непријатеља. То чини, да су Срби послије Руса најважније племе у Словенству“.

Ето, тако се у великој и силној Русији мисли, пише и говори о извиканој „моралној трулежи“ поруганог „влашког накота“. Тако и са толико поштовања и признања говори о Српству словенски колос (див) — а ситне душе и патуљци у страну! Покрите се!

ДОПИСИ.

Будим-Пешта, 22. септембра. Данас дознадох из поуздана извора, да се у ствари парнице Јаше Томића догодила нека измена. Познато је, да је реферада код кр. курије била поверена судији Херичу Тоту. Реферада се од неколико дана амо налази у рукама судије дра Секеља. Он ће приликом главне расправе кр. курије извештавати у ствари парнице Јашине. Дан расправе још је неизвестан.

Панчево, на малу Госпојину. (Дечије забавиште. — „Село“ са игранком — Разно.) Сад вам могу јавити, да се од стране овдашње српске православне црквене општине врло озбиљни кораци чине, да се и у нашој вароши подигне дечије забавиште. Једва једаред, после свакојаких чуда и покора, да вам се и одавде може једном већ једна пријатна вест јавити, која ће обрадовати сваког искреног и правог Србина. Важност дечијих забавишта, претресана је ово последње време у нашим листовима врло објективно, разуме се, понајвише са народног гледишта, и ми смо видили, да до сад већ основаше таке установе по разним местима нашим. Одбор црквене општине требао би највећом енергијом да поради, како би ова врло важна установа по наше малише што пре у живот ступила, а не би нико требао да се осврће, да л' ће то некој господи шовинистама бити право или не. За то, само напред! —

Већ од дужег времена није вам ништа јављено о нашем врсном младом певачком друштву „Венцу“. У претпрошлу суботу приредило је ово друштво „Село“ са игранком, на ком суделоваше као гости г. Еманујло Пихерт, чувени уметник на гласовиру и ликовођа вршачког српског црквеног певачког друштва, и гђица Даринка Каракашевићева, сестра овдашњег ликовође Владимира Каракашевића. Програм је изведен на опште задовољство целе присутне публике. Друштво је прво ступило на среду са мешовитим ликом и отпевало је „Мутав Дунав“ и „Вода и суза“, обе песме од Роберта Толингера. Са овим је песмама ово младо друштво у Вршцу приликом двадесетпетогодишњице тамошњег друштва врло леп успех показало, те је и овом приликом, разуме се, публику са својим лепим и складним певањем потпуно задовољило. После ових отпеваних песама указао се на позорници г. Пихерт, којег је присутна публика врло одушевљено и бурно поздравила. Г. Пихерт је својом вештачком свирком знао у такој мери публику да загреје и одушеви, да је био бурно изазват, те је морао свирку на опште изискивање поновити. Почео је народно коло свирати и том свирком је управо публику занео. Вештачко свирање г. Пихерта треба чути, јер оно се тако лако не да описати. За тим је ступило друштво са мушким ликом и отпевало је једну песму са баритон-солом а уз пратњу гласовира. Сад је публика постала љубопитна, јер је био ред на гђицу Даринку Каракашевићеву. Публика је и њу врло симпатично поздравила. Гђица Даринка је отпевала две песме, композиције нашег врлог вештака Роберта Толингера, али таком сигурношћу, да је доиста изненадила публику. Госпођица Даринка влада врло лепим, високим и пријатним сопраном, а видило се и по извађању отпеваних песама, да је имала и нужну школу. Председник друштва г. др. Никола Григоријевић предао је гђици Даринки врло леп пукет у име друштва, а у знак лепе успомене и захвалности. Живила честита Српкињо! Последњу песму: „Морје адријанско“ отпевао је мушки лик доста прецизно и склано. Том песмом био је програм довршен. За тим је наступила игранка, која је отпочета народним колом; неки су гледали, а неки заузеше места и почели се лепо пријатељски провађати. Игре су трајале од прилике до 4 сата у јутро. —

Како сам са поуздане стране дочуо, верио се г. Пихерт са врсном чланицом овог младог друштва гђцом Даринком Грујићевом. Ја им од свег срца желим сваку срећу и свако добро у њиховом животу! Г. Пихерт, као син братског нам народа чешког, врло је лепо урадио, што ће себи Српкињу за љубу узети. Живео! —

Родитељи покојног Младена Пејића, као што се поговара, излазе сада врло често на оно место, где је покојни Младен починио оно нечувено дело, те плачу и лелечу. Зар је морало до тога доћи? Да су они били друкчији, никад се то не би десило. Сад не помаже ни плач ни запевање; све је сад доцкан. Можда ће их моћи поп Лука утешити.

Миљко Мркоњић.

Вести из места и са стране.

Административни одбор епар. бачке држао је јуче своју седницу под председањем патријарха; данас се састао епар. школски одбор, а прекјуче била је седница конзисторије. Између предмета који су у тима седницама решени, истичемо, да су кандидовани свештеници на упражњене парохије. Чујемо, да су кандидоване све саме улизице новог триумвирата Бранковић-Полит-Вучетић. Како патријарх Георгије у својој притајаној арнаутској ћуди тера против „Заставе“ осветa, незнајући јадан да се тиме освећује својој пастви — огромној већини народа српског — па не дозвољава да будемо обавештавани о седницама сабор. одбора, школ. савета, капзисторија, епар. адм. одбора итд. то нисмо у стању да благовремено наше штоване читаоце о тим седницама извештавамо. Таким поступком осветиће се газда Георгије само — себи.

Катарина Оберкнежевић рођ. Поповић мати проф. Филипа Оберкнежевића и кр. порез. официјала Евгенија Оберкнежевића умрла је овде у Н. Саду 9 (21.) септембра о. г. Била је 82 год. стара. Сахрањена је јуче у 4 сахата по подне на успенском гробљу.

Нацрт никшићске цркве. „Гл. Црногорца“ јавља: „Госп. архитект Преображенски подњео је Његовом Височанству нацрт никшићске цркве, који је Његово Височанство одобрило у свим појединостима. Црква ће бити управо величанствена, у византинскоме стилу, на крст ограђена, са дивном кубом од 10 метара у пречнику (диаметру). У опроштајној аудијенцији Њ. Височанство одликовало је г. архитекта витешким Даниловим крстом на прсима. Његово Високопреосвештенство г. митрополит Митрофан дао је у почаст руског умјетника обед у вече његова поласка. Преображенски је отпутовао у среду у вече пут Русије. При поласку његовом били су се окупили у великој локанди многобројни његови поштоватељи цетињски, које је задобио за ово кратко вријеме својом изванредном љубазношћу и скромношћу, те су се с њиме опростили, испративши га живим жељама да се опет брзо здраво поврати И ми се надамо да ћемо га опет на пролће видети у нашој средини, када се, ако бог да, намерава започети градња никшићке цркве, која ће бити једна од најљепших цркава новијега доба на Балкану.“

Црногорски инжењери. Ове године су свршили у Паризу два млада Црногорца државна питомца високе техничке школе најбољим успехом. Г. Марко Ђукановић свршио своје науке у „Екол Сентрал“, која је најпрва инжењирска школа у Јевропи, а г. Лазар Мијушковић вишу школу за рударство која је најпрва у Француској. Г. Ђукановић је други Србим, који је из дотичне чувене школе изашао; први је био г. Маринковић из Београда.“

Споменик фелдмаршалу Радецком откриће се у Бечу тек на пролеће, јер неки делови споменика не могу бити готови до новембра месеца а тада није време згодно за већу славу.

Престоница чешка Праг имаде 470.536 становника од којих су 306.822 Чеха и 64.714 Немаца.

Оставина кардинала Шимора. Наследници пок. кардинала нагодили су се с државом да им ова за fundus instructus, који се налази на архиепископском добру, исплати 685.000 фор. Заиста лепа свота па кад се још знаде, да то није цео иметак, већ само један и то мањи део!

Кратке вести. У селу Кању изгорело је две куће и троје деце пепажњом материном. — У Плетерници изгорело је 18 кућа. — У школи бечког трговачког друштва уведен је српски језик као обавезан предмет. — До 7. септембра о. г. походило је прашку изложбу 1,862.697 посетилаца. — У Прагу се на све стране живо спрема да се што свечаније дочека наш краљ. — Код Трста су нашли златну руду у земљи. — Октобра месеца стижу папи 25.000 поклоника из Француске. — У Валпараизу траје три дана весеље и светковање, што је конгреска партија надвладала. — Иза кардинала Шимора остало је до близу 3 милијона које у новцу, које у другим вредностима — На железничкој станици у Буђејовци нестало је из благајне 3407 фор. — У Бечу се убио барон Франц Сенткерести судац код апелацијоног суда у Клужу. — У Дислдорфу један млад човек добио бурмута на улици од неког непознатог, но кад се искијао, опази да му је нестао сат, новчаник и капут. — У Напуљу се побунило 18 хиљада обућара, што некакав Немац хоће да подигне фабрику за израду обуће. — У провинцији напуљској падала је јака туча, која је сав усев уништила, потукла многе животиње па и људе. — Један Енглез склопио је кинеско позориштно друштво за Сан-Франциско, у истом има и неколико женских, међу тим у Кини је забрањено женскима глумљење.

Трговина.

Нови Сад, 10. септембра. Наша пијаца никако да оживи. Слаб довоз, слаба и проћа, јер зрно никако да поскупи. Време је још увек лепо, а путеви немож бољи бити, па поред свега тога никако да се трговина побољша. Цене се ни мало нису мењале него су остале по старом. Данас бележимо ове цене: Пшеница 10 ф. 20 н. Кукуруз 5 ф. 70 н. Јечам 5 ф. 60 н. Зоб 5 ф. 50 н. Наполица 9 фор. Нов Кукуруз у клиповима 2 фор 60 нов. Све од 100 килограма.

Исто тако није се ни на осталим пијацама ништа мењало, него је цена остала по старом. Продавало се:

Теоци 6—14 ф по ком
Јагњци 5—10 фор. по пару.
Свињи дебели 40—42 ф.
Свињи млади 40—42 фор.
Маст 52 фор.
Сланина 52 фор.
Све од 100 килограма.

*

Будимпешта, 9. септембра. Жита је овде врло много, али је куповање ограничено. Истина промет је износио па 20.000 м. ц. али са непромењеним ценама Цене су дакле остале старе и никако се не мењају. Цене су биле ове: Пшеница потиска 10 ф. 50—70 н. на три месеца.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 10 септембра 5 часова по подне.)

Штрасбург. Званичне новине доносе указ, да 1. октобра престају одредбе ради прегледања путница (пасоша) на немачко-француској граници. Путнице морају имати само активни војници и личности, које су изгубиле држављанство пре него што су извршиле војену дужност а немају још 45 година. Званичне новине примећују, да је одредба ради прегледања путница била политички потребна, па пошто се надати да је произвела довољан утисак, мисли влада, да може да одустане од присилних мера у том погледу.

Париз. Трећа престава Лоенгрина свршила се по све мирно. На свршетку неко је зажвиждао, на што је публика живо аплаудирала, Пред позориштем ухапшени су 25.

Москва. Велика кнегиња Павлова лежи још увек у несвестици, но саразмерно јој је боље.

Копенхаген. Руски цар са породицом отпутоваће 12. октобра (30. септембра).

Месина (Италија) У 4 сахата за јутра пробудио је људе из сна валовити потрес. До сад није констатована никаква штета.

га поштујте и будите му верне и покорне, па макар умрле. И ово не вели само мати, и дужност, проста дужност. . .

— Ал ће човек умрети, Паола.

— Неће. Слепа страст не штеди онога доброга мужа, који тамо унутра спава; мирно, верујући и несумњајући. То је велика неправда. Јер, све узевши у обзир, онај човек, који се оженио, било сад или из користи или из себичности — тај је човек принео велику, озбиљну жртву. Одари нас именом и срцем; нама даје веру и слободу своју, вечите окове меће себи на руке, ради за нас и за децу своју и све то чини поштено, верујући нама. Колика жртва! Али ви то не познајете: страст је слепа и неће да зна ни о чему — ни саму себе не познаје! . . . Ето те страсти, која хоће све да прекине, хоће да уништи ону свету везу, која везује два срца. Ко сте ви? Човек — један мушки из велике васионе — ни род, ни помоз бог, туђин. Стајете ми на пут или ја вама. Воле — те ме? Шта сте ви учинили за мене? Ништа! Шта можете учинити за мене? Ништа! Т. ј. много. Имам име; ви ми хоћете да одузмете. Уживам поштовања и уважење; да га бацим као какву прљаву крпуљину. Имам мужа; да га преварим. Савест ми је мирна; да је изгубим за увек. И онај, који тамо унутри мирно спава, и тај ме воле.

— Није истина!

— Шта ви знате?! Само ми, жене знамо ко нас искрено воле. Ви говорите о неком праву!? Ох, бедни човече, који тамо мирно спаваш; иди заволи једну жену и узми је; подај јој сву срећу твога живота, положи у њој све твоје наде; буди јој брат, отац, муж, драган, пријатељ, саветник, чувар и пати за њу и телесно и душевно! И гле, ево долази један себичњак, човек, који ме никад ни познавао није, који ништа учинио није за мене и све то хоће да ми одузме! — И ви говорите о неправди? Шта тражите овде? Не знам, ко сте, не познајем вас: идите ми с пута! Удалите се!

— Ви ме не волете, Паола; то је све.

— Истина је; не волем вас.

У соби се засветли. Засветли, па опет мрак. Паола и Фулвијо погледају једно на друго.

— Мајко божја, у твоје руке полажем душу! шапуташе Паола скоро несвесно.

Шта да чиним? питаше Фулвијо, поле дугог ћутања.

— Идите! Удалите се!

— Камо?

— Камо хоћете; само немојте остати овде.

— Далеко одавде?

— Јест далеко. . .

— Могу ли се вратити?

— Не.

— После неколико година? . . .

— Не, никад.

— Шта ћете ви овде радити?

— Године ће пролазити и умрећу.

— Зар вас никад видети нећу, Паола?

— Никад!

— То ми је смрт! . . . .

— Збогом!

— Збогом!

Нису се ни руковали. Фулвијо се окрену и прође кроз салон. Паола слукти и види како одлази сокаком и напослетку га нестаде у помрчини. Паола побледи као восак, груди јој се надимаху. — Затим се осврну.

— Паола, волеш ли Фулвија?

То је био муж; чуо је све. Паола одговори тихим али чврстим гласом:

— Волем.

С талијанског — ср

Народна просвета.

Матица Српска.

Састанак књижевног одељења

4. (16.) септембра 1891.

(Свршетак.)

Књижевни одбор подноси овај извештај о раду одбора за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића.

Примљена су за „Књиге за народ“ ова дела:

1. „Љубите природу“ по К. Вођицком и Етингеру израдио Рајко, (I. и II.), ако писац пристане на то, да му увод изостане. Писцу је одређена награда од 12 фор. по штампаном табаку.

2. Према оцени А. Сандића позван је Игњат И. Димић, да прекроји и удеси за „Књиге за народ“ повеће дело своје: „Лијепо и стално бојење, и српско народно бојење у Босни, Херцеговини, Санџаку, Славонији и горњој Крајини“ за више свезака, али у те свеске свакако да уђе оно што је написано о чисто народним бојама.

Нису примљена ова дела:

1. „Штедња“ по Смајлсу написао М. С. — према оцени члана Ђ. Дере.

2. Потребе за изображење српског народа“ од непознатог писца — према оцени Стевана Миловановa.

3 „Опомена“ (Паренезис), од Ф. Келчеја, превод Косте Николића.

4. „Кроз српска брда“, путописне црте из Славоније. од непознатог писца — на основу оцене дра Ђ. Дере.

На оцену су издата ова дела:

1. „Жена“, по С. Смајлсу приредио Јован Добријевић — члану дру Ђ. Дери.

2. „Доситијеве басне“, одабрао и удесио за народ Тихомир Остојић — члану А. Сандићу.

3. „Пчеларство“ од непознатог писца — Стевану Коњовићу у Сомбору.

Одређен је ред, по ком ће се штампати већ примљена дела за „Књиге за народ“.

По том реду штампано је у 28. и 29. свесци дело Мите Калића: „Српски књижевници“ I. и II. део; — у 30. и 31. свесци „Приповетке грофа Лава Николајевића Толстоја“ с руског превео Јован Максимовић; — 32. свеска донеће „Приповетке грофа Лава Николајевића Толстоја“ у преводу Јована Максимовића; — 33. свеска донеће: „Увод у науку о воћарству“, од М. Д. Дејановића; — 34. свеска: „Подизање подлога и каламљење племенитих воћака“ и „Подизање племенитих воћака“ од М. Д. Дејановића; — 35. свеска: „Аманет Српкињама“, од Мите Нешковића.

То је урађено на састанцима одбора за издавање „Књига за народ“, којих је три било од последњег састанка књижевног оделења.

Узима се на знање.

Чланови М. А. Јовановић и Стеван Милованов јављају, да су прегледали драме које су стигле на расписану награду. Те су драме: 1. „Краљ Стеван Дечански“. Трагедија у 5 чинова. — 2. „Краљ Драгутин.“ Драма у 4 чина. — „Краљевић Марко“. Драма у 5 чинова. — 4. „Ђидо“ Слика из сеоског живота у Србији, у 5 чинова с певањем. — 5. „Жртве“. Жалосна слика наших прилика у 5 чинова.

Као што се види писци су црпили градиво за своје драме из наше народне историје и из нашег друштвеног живота. Први су случајно узели оне моменте, у којима су обележени сукоби између оца и сина, брата и брата, који су потресали српску државу и заустављали српски народ у напредовању и развитку му. Нема сумње, да су ти појави последица примања култура од изанђале Византије, а ни један писац није се потрудио, да нам изнађе коју нову побуду тим немилим појавима, чиме би у нешто оправдао те поступке и изгладио у неколико лагу, коју бележе тамни листови наше повеснице, него нам износе по све познате ствари, те с те стране већ интерес наш остаје хладан. С друге стране израда је слаба, захтевима драме не одговара се свуда, где је стиха, ни он није свугде као што треба. Од те три историјске драме још је најбоља прва половина „Краљевића Марка“, у другој половини малаксала је слога, те је и израда са свим овлаш изведена, служећи се и сувише народном песмом о том предмету.

Ни један од тих драмских производа не налазе оцењачи за вредан награде матичине.

А не стоји боље ни са она два из друштвена живота црпљена: „Ђидо“ је црпљен из народног живота ал је тако слабе вредности, да га је било штета и читати. За јамачно је то један од првих покушаја каквог почетника на том пољу. Другчије је са „Жртвама.“ У њима се врло драстично износе мане васпитања у нашим бољим кућама, живо се износе пред очи страшне последице, несретан живот, материјална пропаст све услед тога. Тенденција није хрђава. Хоће да нам изнесе на позорницу страшну ту драму из живота па да нас спасе, да ми не пођемо тим путем. Само колико жалосни толико лепи и обилни тај материјал није доведен као што треба у драмски склад, дијалози и монолози и сувише су дугачки, није ни без понављања. Писац се заиста упео, да улије живота своме делу, на више места има и живе радње, прегао је свом слагом да износећи у драстичном облику трагичну историју једне фамилије, која се у Србији рачуна у боље, спасе друге, да их у право заплаши — и то би му заиста и пошло за руком да је покушао то романом, ал драматишући то греши вазда о законе драмске уметности, те и ако оцењивачи одобравају садржину тога списа, поред најбоље воље своје не могу ни њега препоручити за награду.

Према свему томе оцењивачи не могу ни једно од споменутих 5 дела препоручити за награду.

На основу те оцене не прима се ни једно од споменутих дела.

На расписани стечај на три упражњена места у стипендијској закладе Павла Јовановића пријавили су се ови молиоци: 1. Стеван Милојчић из Даља, техничар III. године у Бечу; 2. Коста Чутуковић из Земуна, техничар II. године у Бечу; 3. Никола Весин из Парага, свршени гимназиста у Карловцима; 4. Живко Димитријевић из Бељине, свршио реалку у Загребу; 5. Владимир Марган из Српске Пожежене, свршио гимназију у Ход-М. Вашархељу.

Од тих молилаца предложиће се скупштини за избор, као најспособнији ови: Стеван Милојчић, Коста Чутуковић и Никола Весин.

На расписани стечај на три упражњена места из стипендијске закладе Симе Ђорђевића пријавили су се ови молиоци: 1. Славко Матић из Мола, свршио I. разред реалке у Сегедину; 2. Ђорђе Малеташки из Мола, свршио I. разред реалке у Сегедину; 3. Младен Палић из Сенте, свршио гимназију у Н. Саду; 4. Никола Ђурић из Вршца, свршио VI. разред реалке у Вршцу; 5. Јован Драгутин Петров из Дињаша, свршио VI. разред реалке у Кечкемету; 6. Станимир Белеслијин из Т. С. Миклуша, свршио гимназију у Н. Саду; 7. Глиша Радонић из Мола, свршио III. гимназијски разред у Сенти; 8. Георгије Остојић из Српског Ковина, свршио IV. разред реалке у Острогону; 9. Павле Илић из Сентомаша, свршио III. разред реалке у Темишвару; и 10. Владимир Марган из Срп. Пожежене, свршио гимназију у Х. М. Вашархељу.

Од тих молилаца предложиће се главној скупштини као најспособнији ови, и то за стипендију за техничаре: Младен Пилић и Владимир Марган; за стипендију за вишу реалку: Никола Ђурић, Георгије Остојић и Јован Драгутин Петров; за стипендију за нижу реалку Ђ. Малеташки.

Предложиће се главној скупштини, да се из фонда Јована Наке В. Сент-Миклушког распишу све лањске награде.

Предложиће се главној скупштини, да се из фонда Јована Остојића и жене му Терезије распише нова награда од 50 дуката за дело: Историја српске школе у аустро угарској монархији, а од старих да се понове ове награде: 1. Историја српске књижевности; 2. Историја Срба у Угарској од најстаријих времена до данас; 3. Расправа о Буњевцима; 4. Естетика за одраслије Српкиње.

Предложиће се скупштини, да стипендијска заклада Петра Класановића, која сада износи само 4374 ф. 06 н., ступи у живот тек онда, кад достигне своту од 10.000 ф.

Предложиће се скупштини, да се од прихода фундације Софије Пасковићке две трећине употребе за награђивање писаца, који напишу књиге које ће од користи бити за науку, а једна трећина на стипендије без даљег одређења струке.

Предложиће се скупштини, да се за почасне чланове „Матице Српске“ изаберу ови књижевници: Стојан Новаковић, Милан Ђ. Милићев, Милорад П. Шапчанин, Венјамин Калај, Карло Сас, Павле Ђулај, Лауш Талоци. Перо Будмањи, Лука Зима, др. Константин Јиречек, др. Грегор Крек.

Предложиће се скупштини, да се од до сад примљених чланова матичиних, који су својим чланским дужностима потпуно одговорили, одаберу у књижевно одељење ови: Максим Лудајић, др. Стеван Малешевић, Никола Живковић, Никола Јоксимовић (!!!) Васа Пушибрк и Сергије Шакрак-Нинић.

Остали предмети тицали су се стипендиста.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Дат је у штампу у Сарајеву у Босни:

„НОВИ ТРЕБЕВИЋ“

ВЕЛИКИ СРПСКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР ЗА БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ.

Штампаће се у 8000 примерака, а растуриће се по Босни, Херцеговини, Србији, Црној Гори, Далмацији, Боци Которској и међу Србима у Угарској.

Врло је згодан и подесан за огласе, који се рачунају врло јефтино. Читава велика страна стаје само 15 фор., по стране 8 фор., четвртина стране 5 фор.

Огласе с новцима прима уредништво „Босанске Виле.“ — Наруџбине без новаца неће се уважити.

Књижарима, трговцима, занатлијама и другим раденима препоручује се ради огласа.

У Сарајеву, 30. августа 1891.

Н. Т. Кашиковић,
уредник „Бос. Виле.“

✝

Са тужним срцем јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима жалосну вест, да нам се наша непрежаљена мати, односно сестра и мајка

КАТАРИНА ОБЕРКНЕЖЕВИЋ

рођ. ПОПОВИЋ,

после дужег боловања у својој 82. години живота 9. (21.) септембра у 7 часова у јутру у вечност преселила. Тело премиле нам покојнице опојано је данас у уторак 10. (22.) септембра у 4 часа по подне у овдашњој саборној цркви, а сахраниће се у успенском гробљу.

Мир пепелу њеном и вечан јој спомен!

У Новом Саду, 9. (21.) септембра 1891.

Синови: Филип Оберкнежевић професор, Евгеније Оберкнежевић кр. порезни официјал; сестра Јелена Хаберлајтнер рођ. Поповић; снаха Марија Оберкнежевић рођ. Поповић; зет Милан Плавшић; поћерка Катица Плавшић рођ. Теодоровић; унучад: Јован, Ермила, Душан, Никола, Ђурица, Сава, Зорка, Даница, Љубица и остала родбина.

РЕД ВОЖЊЕ

ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1891.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мужевити влак (Orient-Expreß)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.35	2.40	8.00	9.40	—
175	Субатица	„	5.50	6.26	1.46	5.24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.49	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.48	—
	К. Хеђеш	„		—	—	7.12	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.46	—
248	Стари Кер	„		7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	—	8.25	—
260	Кисач	„		—	3.51	8.38	—
276	Нови Сад	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9,25	—
281	Петроварадин	„		8.29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5·38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	Земун	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	Београд	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

(Километара: сваке среде и суботе; сваке уторника и петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мужевити влак (Orient-Expreß)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	Земун	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.43	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.19	5.56	—
64	Чортановци	„		—	10.27	6.06	—
73	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.43	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
83	Нови Сад	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.13	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.36	9.14	—
	К. Хеђеш	„		—	—	9.20	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
166	Чантавир	„		—	1.31	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	Субатица	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	Будимпешта	стиже	10.05	1.25	7.30	6.40	—

(Километара: сваке среде и суботе; сваке уторника и петка)

Прво ц. к. прив. дунавско паробродско друштво.

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких лађа од 19. априла 1891.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: сваки дан у $7\frac{1}{2}$ сати у вече.

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршаву: сваки дан у $7\frac{1}{2}$ сати у вече.

Из Новог Сада у Рушчук, Браилу, Галац: средом, петком и недељом у $7\frac{1}{2}$ сати у вече.

Из Новог Сада у Будимпешту: сваки дан у 6 сати ујутру.

Нови Сад, 18. априла 1891

АГЕНЦИЈА.

ОГЛАСИ.

Бр 265. **ОБЈАВА.** 454

Од стране управног одбора за заједничко руковање ритских земаља општина тителског и жабаљског среза ставља се на опште знање да ће се за време од дана закупа 1891. године од 15. августа односно до 31. октобра 1892. године по новом календару, за готов новац под закуп издавати следеће ритске земље као:

469 јутара ораће земље у каћком риту VI. заливу;

333 јутра ораће земље у гор. ковиљском риту VI. заливу;

650 јутара ораће земље у чурушком риту I. заливу;

773 јутра ораће земље у жабаљском риту I. заливу;

820 јутара ораће земље у ђурђевачком риту III. заливу и

150 јутара ораће земље у сентиванском риту III. заливу.

Дражба исти земаља држаће се на лицу места свагда у 8 сахати пре подне:

23. септембра (5. октобра) 1891. у VI. заливу каћком риту.

26. септембра (8. октобра) 1891. у VI. заливу гор. ковиљском риту.

23. септембра (5. октобра) 1891. у I. заливу чурушком риту.

27. септембра (9. октобра) 1891. у I. заливу жабаљском риту.

29. септембра (11. октобра) 1891. у III. заливу ђурђевачком и сентиванском риту.

П. Т. закупници позивају се у одређено време на лице места.

Месне власти умољавају се да ову објаву међу својим становништвом обнародују.

Тител 16. септембера 1891.

ГАЈШИН,
председник.

3—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

К. МАТИЋА

457 **У НОВОМ САДУ** 2—3

потребује спомоћника који је вешт продавац. Ступити може одмах.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

Ј. МИХАЈЛОВИЋА

456 **ХРТКОВЦИ (СРЕМ)** 2—3

потребује једног помоћника, мануфактуристе имају првенство.

Галантеријска, нирнбершка, кратке робе и шпецераја трговина

ЂОРЂА ПЕТКОВИЋА

459 У СТАРОМ БЕЧЕЈУ 2—3

потребује једног старијег и једног млађег спомоћника, вични овој струци, а поред тога који говоре немачки и мађарски имају првенство. — Потребан је и један практикант.

МАНУФАКТУРНА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

СВЕТОЗАРА НИКОЛИЋА

458 МЕЛЕНЦИ (БАНАТ) 2—3

потребује једног млађег и једно старијег спомоћника. Обадвојица нека су добри продавци.

КУЋА

са лепом баштом бр. 32. у „Петефијевој улици“ продаје се из слободне руке. 455 2—3

ОНИМА, КОЈИ ПУШЕ ЦИГАРЕТЕ!

Ко паметно пуши цигарете, знаће, да доброта цигарете исто толико зависи од тога, каква је артија, као и од самог дувана.

Сваки, који пуши цигарете, треба не само због тога, већ и у интересу свога здравља да пази, да само ону артију употребљује, у које се каквоћу не може сумњати, да је најбоља. Ову сигурност налази дуванџија при употреби артије за цигарете из

фабрике Braunstein Frères у Паризу

65. Boulevard Exelmans

Марка: „Le derniéres Cartouches“.

На основу многобројних сравњујућих анализа разних артија за цигарете, којих има у трговинама, а које су анализе предузели први научни ауторитети у земљи и ван земље, доказало се, да наши производи остају увек једни и исти и да су најизврснија каквоће.

Ми увек за тим настојимо, да наша роба буде једнако изврсна и да се увек у истом броју листова може добити. Но са разних страна покушавају, да заварају публику, која пуши, те због тога има и такве робе, на којој видимо, да произвађачи исте у супрот обичаја солидних фабриканата не мећу марке својих фирама.

Исто се тако покушава да се унесу производи у обрт најпре добри, а после кад дођу у обрт, да им се погорша и каквоћа и да се продају у мањем броју листова. Према свему томе ми смо уверени, да ће сваки паметан дуванџија употребити нашу робу са марком **„Les derniéres Cartouches“**, која се као ни једна друга за читав низ година одржала као најизврснија. Чинимо пажљивим сваког, да се на свакој етикети наша фирма налази

BRAUNSTEIN FRÈRES.

Једно фабричко сложиште наше фирме за продавање „артије за цигарете“ као и готових завоја за цигарете налази се у Бечу, **I. Schottenring, 25.**

Наше праве француске артије за цигарете **Les derniéres Cartouches**, од које сваки картон носи фирму **Braunstein fréres**, као и готових завоја од исте може се добити у Новом Саду код г.г. Н. Димовића и Емериха Дицгена. 17—25

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.